

אל"ם (במיל") שלמה (שלומי) ציפורי – ראיון מצולם

עורכי הראיון: רס"ן רותם קוגן, סגן ליאור פורת וסגן בניאל זוזולה (הסגוריה הצבאית)

ביום 24 בפברואר 2022 נערך ראיון מצולם עם אל"ם (במיל") שלומי ציפורי.

להלן עיקרי הדברים אשר עלו בראיון.

רקע אישי ומסלול שירותו הצבאי של אל"ם (במיל") ציפורי

אל"ם (במיל") ציפורי נולד וגדל בישראל יחד עם הוריו ושלושת אחיו. הוריו היו חברי הארגון הצבאי לאומי (אצ"ל) ואף נעצרו על-ידי הבריטים במעצר מנהלי בשל פעילותם המחתרתית. אביו, מרדכי ציפורי הוגלה לאפריקה בשל פעילותו זו. לאחר הקמת מדינת ישראל, שב אביו לארץ והתגייס לצה"ל. במסגרת שירותו, שירת אביו במגוון תפקידים בכירים, בחיל השריון ובמטה הכללי. מרדכי ציפורי ז"ל שירת בצה"ל כשלושים שנים, עד פרישתו בדרגת תת-אלוף, ולאחר מכן נבחר לכנסת והיה סגן שר הביטחון ושר התקשורת. העשייה המשמעותית של אביו במסגרת השירות בצה"ל השפיעה על אל"ם (במיל") ציפורי מגיל צעיר, אשר ידע כי ילך בדרכו הצבאית.

כילד, משתף אל"ם (במיל") ציפורי, הוא ומשפחתו "נדדו" והעתיקו את מגוריהם, בהתאם למקום שירותו של אביו. כבר בגיל חמש זוכר עצמו אל"ם (במיל") ציפורי נילוה אל אביו באימונים ובתרגילים, וכן בביקורת כוננות וכשירות שנהג אביו לקיים מעת לעת כדי לוודא מוכנות יחידתו למלחמה. ישנו מסר משמעותי שהעביר לו אביו, אשר ליווה אותו מאז היותו ילד, דרך שירותו הצבאי ועד עיסוקו כיום כעו"ד בשירות מילואים – "בצבא, בכל תפקיד, ובכל החלטה ופעולה משמעותית שאתה עושה, גם כסגור צבאי, צריך לחשוב אם מה שאתה עושה, עוזר ותורם לחיזוקו ולמוכנותו של צה"ל להשיג את המטרה - שהיא לנצח במלחמה."

בשנת 1972, התגייס אל"ם (במיל") ציפורי לחיל השריון ולימים שירת כקצין חימוש בחיל עד לרמה החטיבתית. במסגרת שירותו בחיל החימוש מילא תפקידים רבים, ביניהם מ"מ חימוש וקצין חימוש גדודי בחטיבה 7 במהלך מלחמת יום הכיפורים, מפקד צוות בקורס קצינים, מפקד קורס קציני חימוש וקח"ש חטיבתי במהלך מלחמת לבנון הראשונה. במסגרת השירות זומן מספר פעמים לשמש כשופט צד שאינו משפטאי בבית הדין הצבאי בבית הירוק ביפו, ו"התאהב" בתחום המשפטי. כשהוצע לו לצאת ללימודים אקדמאים על חשבון השירות הצבאי, ביקש ללמוד משפטים. הדבר השתלב עם מדיניותו של ראש אכ"א דאז, האלוף משה נתיב, לאשר לימודי משפטים לקצינים מכלל צה"ל על מנת שבפרקליטות הצבאית ישרתו גם קצינים בעלי ניסיון והכרות, עם מגוון של יחידות ותפקידים בצה"ל. בסיום לימודיו שובץ בפרקליטות הצבאית, בתפקיד העוזר לסניגור הצבאי הראשי, סא"ל (כתוארו וכדרגתו אז) אילן שיף.

במשך שנות שירותו בפרקליטות הצבאית, מילא אל"ם (במיל") ציפורי שורה של תפקידים, מרביתם בסניגוריה הצבאית, (סניגור פיקודי דרום, סניגור מחוזי ומ"מ הסניגור הצבאי הראשי). בתפקידו האחרון היה רע"ן פיקוח והדרכה במפצ"ר ושופט במעצרים מנהליים בבתי המשפט הצבאיים. באישור חריג, במקביל לתפקידים אלה, המשיך להופיע כסניגור צבאי בתיקים משמעותיים בבית הדין הצבאי המיוחד ובבית הדין הצבאי לערעורים. במהלך שירותו

הממושך בפרקליטות הצבאית, עסק בתיקים מורכבים ומגוונים ובעתירות לבג"ץ. למן שחרורו מהשירות הצבאי בדצמבר 1993 אל"ם (במיל") ציפורי פעיל במסגרת ועדת צבא וביטחון של לשכת עורכי הדין, ומזה כעשור הינו יו"ר (משותף) של הועדה. אל"ם (במיל") ציפורי ממשיך להתנדב לשירות מילואים פעיל בשורות הסניגוריה הצבאית.

פרשות מרכזיות בתקופת שירותו בסניגוריה הצבאית

בראשית שירותו, טיפל אל"ם (במיל") ציפורי בתיק משמעותי בעניינו של מי שהיה מפקד חטיבת 460, שהוגש נגדו כתב אישום אשר ייחס לו גרימת מוות ברשלנות, זאת בגין כך שבמהלך תרגיל עליו פיקד, לא חדל בזמן ירי של אחד הכוחות וכתוצאה מכך נהרג מפקד טנק. אל"ם (במיל") ציפורי, יחד עם מפקדו דאז, הסצ"ר אילן שיף, ביקשו לערוך ניסוי, באמצעות יחידת הניסויים של חיל החימוש, במטרה להוכיח שלא ירי הכוח הוא שהביא למותו של מפקד הטנק. הניסוי הוכיח כי הכדור הקטלני, נורה מטווח גדול בהרבה מהמקום בו נמצא הכוח לגביו יוחסה רשלנות המח"ט. בזכות כך, נסגר התיק. ההיכרות עם צה"ל וחיל החימוש, ויכולותיו, גויסו לצורך הגנתו של המח"ט.

לדברי אל"ם (במיל") ציפורי, במהלך הטיפול בתיק זה הבין עד כמה הייתה נכונה ומוצדקת תפיסתו של אלוף משה נתיב, אשר הגה את הרעיון לצרף לשורות הפרקליטות הצבאית קצינים מכלל צה"ל. לתפיסתו, "בין אם אתה תובע ובין אם אתה סניגור, יש יתרון גדול בכך שאתה מכיר את ההווייה הצבאית". לדבריו, ההכרות עם צה"ל הגדול, היכולת להסתייע ביחידות וביכולות שונות הקיימות בו, בעיקר כשהמדובר בתאונות אימונים ובתאונות מבצעיות, סייעו להגנתם של חיילים ומפקדים רבים. אל"ם (במיל") ציפורי ציין לטובה את האלוף אילן שיף, מפקדו הראשון בפרקליטות הצבאית, כמאמן מצוין, שלימד אותו דברים שלקח עימו לעבודתו הסניגוראלית לאורך כל הקריירה המשפטית שלו.

מלשכת הסצ"ר, עבר לתפקיד קצר בתביעה הצבאית, ולאחריו חזר לבקשתו לשורות הסניגוריה. תפקידו השני בסניגוריה היה בתור סניגור פיקודי במחוז השיפוט של פיקוד הדרום ומפח"ש (מפקדת חילות השדה). ציפורי מתאר את חוליות הסניגוריה הצבאית הסדירות דאז, כאינטימיות וקטנות משמעותית לעומת ימינו: משרדי הפרקליט והסניגור הפיקודי היו סמוכים, כשבניהם מפריד חדר מזכירות המשותף לשניהם "בסניגוריה של פיקוד הדרום ומפקדת חילות השדה (ז"י של היום) היינו שני סניגורים, סניגור פיקודי, עוד סניגור צעיר אחד בקבע ומזכירה... והרבה סניגורים במילואים". אל"ם (במיל") ציפורי מתאר יחסים טובים מאוד ששררו בין התביעה לבין הסניגוריה באותם ימים ופעילויות חברתיות משותפות.

בתפקידו כסניגור, טיפל בתיק חשוב נוסף בעניינו של מפקד יחידת המסתערבים שמשון. באותו המקרה, שהתרחש בתקופת האינתיפאדה הראשונה במחנה פליטים ברצועת עזה. אחד הקצינים ירה לעבר גבו של רעול פנים, שנמלט לאחר שבוצע נוהל מעצר חשוד שלא הביא לעצירתו. הקצין היורה טען שמפקד היחידה נתן אישור לירות לעבר גבו של החשוד כשלב רביעי בנוהל מעצר חשוד, לאחר ששלושת השלבים המוקדמים לא הביאו לעצירתו. כנגד הקצין היורה ומפקד היחידה, סא"ל אילן רוזנפלד, הוגש כתב אישום המייחס להם עבירה של הריגה. בתחילת המשפט חתם הקצין היורה על הסכם עד מדינה (הראשון שנעשה בצה"ל ביחס לעבירה במהלך פעילות מבצעית) וכתב האישום כנגדו בוטל. טענת ההגנה

המרכזית הייתה שלא ניתן לקבוע ברמת הוודאות הנדרשת, שהכדור הקטלני אשר פגע בגבו של המנוח, אינו אחד הכדורים שנורו לעבר רגליו, בשלב השלישי של נוהל מעצר חשוד, ומנגד כי הירי שנורה לעבר גבו, בשלב הרביעי, לא פגע בו כלל. לצורך הוכחת טענה זו נדרש, בין היתר, ניסוי ירי בטווחים שונים, במטווח סטרילי סגור. תא"ל ד"ר אלעזר ברק, שהיה אותה עת מנהל מפעל התע"ש בצצרת, שמח להעמיד את המטווח לצורך הניסוי שביקשה ההגנה לעשות. תוצאות הניסוי בשילוב דו"ח מומחה טראומה שכנעו את בית הדין הצבאי, כי המנוח נהרג מכדור שנורה לעבר רגליו ובטעות פגע בגבו. בעקבות כך, סא"ל רוזנפלד הורשע בחריגה מסמכות חלף עבירת ההריגה, והורד בדרגה אחת. חודשים לאחר הרשעתו נעתר נשיא המדינה לבקשת החנינה שהגיש, והושבה לו דרגת הסא"ל. לדבריו של אל"ם (במיל") ציפורי פעולות יצירתיות שנעשו בתיקים רבים שניהל התאפשרו הודות לשיתוף הפעולה הנרחב לו זכה ממגוון גופים בצה"ל ומחוצה לו, מתוקף היותו סניגור צבאי (להרחבה ביחס לפרשה, ראו [קצרב](#) שנכתב בנושא על ידי סגן רויטל קירז'נר ורס"ן אורן ליבר, במסגרת מיזם שבעים שנות משפט צבאי של הפרקליטות הצבאית).

כותרת כתבה של עיתון "מעריב" בעניין הפרשה מיום 8 ביולי 1992

המשך פועלו של אל"ם (במיל") ציפורי מאז שחרורו משירות סדיר ועד ימינו

בשנת 1993 בתום למעלה מעשרים שנות שירות, השתחרר אל"ם (במיל") ציפורי מצה"ל ופרש לגמלאות. עם פרישתו, הקים משרד פרטי שעוסק בענייני צבא וביטחון, זאת לצד שירות מילואים פעיל בסניגוריה הצבאית. במסגרת שירותו במערך המילואים של הסניגוריה הצבאית, פעל בין השאר לשנות פרקטיקה רבת שנים, שהייתה (ועודנה) מעוגנת בחוק השיפוט הצבאי, שאפשרה מעצרים של עריקים עד תום ההליכים המשפטיים כנגדם, שלא בנוכחותם ורק על סמך בקשת תובע וטופס דיווח עריקות משל"ר (טופס 750). אל"ם (במיל") ציפורי ערער בשמם של 11 עצורים שנעצרו עד תום ההליכים בהחלטה שניתנה שלא

בנוכחותם או בנוכחות בא כוחם, מבלי שפגשו שופט. בעתירה נטען, כי לאור חוק יסוד כבוד האדם וחירותו אין מקום להמשיך ולקיים את הפרקטיקה הנוהגת בעניין זה. בית הדין הצבאי לערעורים לא קיבל את טיעונו ודחה את הערעור. על החלטת בית הדין הצבאי לערעורים הוגשה עתירה לבית המשפט העליון (בג"ץ 3788/95 טור' גרבוביציקי נ' בית הדין הצבאי לערעורים). בדיון בבית המשפט העליון, העירו חברי מותב בית המשפט, כי לעמדתם נכון לפרש את החוק כך שיחול רק במקרים חריגים. בעקבות הערות בית המשפט, הודיעה התביעה הצבאית כי מעתה רק במקרים חריגים תבקש לקיים את הדיון בהיעדר הנאשם. כך, באמצעות העתירה, שונתה פרקטיקה בת עשרות שנים.

מסר לקציני הפרקליטות

בסיום הראיון, פנה אל"ם (במיל") ציפורי במסר לקציני הפרקליטות של היום, המתבסס על מה שספג מאביו בצעירותו. הפרקליטות הצבאית היא חלק מצה"ל ובקבלת החלטותיה נדרשת אף היא לשקול ולבחון כיצד היא תורמת לכך שיהיה לנו צבא טוב יותר ובעל יכולת לבצע את משימותיו. לדבריו, על קציני הפרקליטות הצבאית בכלל, וקציני הסניגוריה הצבאית בפרט, להמשיך לפעול לתיקון עוולות בהן הם נתקלים במסגרת עבודתם השוטפת - ולהילחם על קידום זכויותיהם של חיילים ונאשמים.

אל"ם (במיל") שלמה (שלמי) ציפורי בעת הראיון

אנו מודים לאל"ם (במיל") שלמה (שלמי) ציפורי על הזמן שהקדיש לנו ועל תובנותיו מאירות העיניים שהוסיפו לידיעותינו על ההיסטוריה של היחידה.